

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р Андрей Захариев, върху дисертационен труд на тема:
„Енергийна сигурност и енергийна стратегия на ЕС и България: финансово-
икономически аспекти и предизвикателства“
с автор докт. Калоян Драгомиров Паргов, докторантura на самостоятелна
подготовка към катедра „Финанси и кредит“ при СА „Д. А. Ценов“
с научен ръководител проф. д-р Стоян Проданов

Рецензията е изготвена съгласно Решение от първо заседание на научно жури по процедура съгл. Заповед № 52 от 20.01.2023 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, решения на факултет „Финанси“, Протокол № 5 / 19.01.2023 г. и изисквания по Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“. Научен ръководител е проф. Стоян Проданов.

Докт. Калоян Паргов разработва дисертацията в самостоятелна форма на докторантura към катедра „Финанси и кредит“ при Факултет „Финанси“ на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“. Зачислен е на 17.12.2020 год. съгласно Заповед 1125/21.12.2020 год.

1. Оценка на изпълнението на формалните изисквания за написване на дисертационен труд

Представеният за оценка дисертационен труд е изгoten при спазване на стандартна рамка на изследване в три глави. В увода е развита проблемната област на изследване, както следва: актуалност, обект, предмет, теза, цел, задачи и методология. Разработката притежава описаните в Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ количествени и качествени норми за представяне за защита.

2. Структурна преценка на разработката

Представеният дисертационен труд е в обем от 217 стр. Включва въведение (4 стр.), три глави основно изложение (172 стр.), заключение (5 стр.), приложения (8 стр.) и библиографска справка със 158 источника. В разработката е подкрепена илюстративно с 95 фигури и 5 таблици. Наличните данни от проверка със специализиран софтуер установяват коректно спазване на изискванията за библиографско цитиране и библиографско описание. Разработката е автентична! Към нея са публикувани в научната периодика 4 авторски изследвания – студия, статия и два доклада (единият в съавторство). Всички публикации са по темата на дисертационния труд. Тяхното интегриране в основното изложение е коректно посочено чрез забележка под линия.

3. Научна и съдържателна оценка на разработката

Изследването е по тема с безспорна актуалност, научна и приложна насоченост.

За обект на дисертационния труд се определя енергийната сигурност на ЕС и България. **Предмет** на изследването са финансово-икономическите аспекти и предизвикателствата пред енергийната сигурност и енергийната стратегия на ЕС и България.

Водещата теза в дисертационния труд се свързва с твърдението, че енергийната сигурност е ключов компонент от енергийната стратегия на ЕС и България, които следва да бъде изградени и обосновани върху иконометричен финансово-икономически анализ, оценяващ множеството аспекти и предизвикателства с трендов и форсажорен характер.

Целта на изследването е да представи в полемичен порядък еволюцията в енергийната стратегия на ЕС и България като сфера за осигуряване на енергийна сигурност, базирано върху многофакторен иконометричен финансово-икономически анализ, оценяващ множеството

асекти и предизвикателства на енергийния баланс и динамиката в енергийния микс с трендов и форсажорен характер.

Решаването на основните **задачи**, които се поставят в дисертацията изграждат и нейната класическа **структура** в три глави. Първа глава е с фокус решаване на задачата за критична оценка на приоритетите и компонентите на енергийната политика на ЕС в началото на XXI век с дефинитивно извеждане на понятието за енергийна сигурност като част от общностните регулатии. Чрез втора глава се решава задачата по динамично моделиране на компонентите в енергийния баланс на ЕС и България с изследване на ценовите параметри и технологията за ценообразуване на електроенергията и газта. Трета глава е посветена на перспективен анализ и комбинаторно моделиране на възможностите за добавяне на стойност за България, основано върху стратегическото разположение на и до основни трасета за доставка на тръбен газ и захранването им от терминали за регазификация и алтернативни на традиционните източници, както и критичните ефекти на пазарния сегмент „Ден напред“ на Българската независима енергийна борса.

4. Постигнати резултати

Дисертационното изследване върху енергийната сигурност и енергийната стратегия на ЕС и България има висока научна и научно-приложна стойност, особено в края на 2022 год. и началото на 2023 год. Като по-съществени резултати могат да се потвърдят обоснованите от автора обобщения и систематизации, както следва:

Първо. Изведена е критична оценка на приоритетите и компонентите на енергийната политика на ЕС в началото на XXI век с дефинитивно извеждане на понятието за енергийна сигурност като част от общностните регулатии. Във връзка с това авторът оригинално определя енергийната

сигурност като съществен елемент на енергийната политика на всяка една държава с ключово значение за икономическата, национална и екологична сигурност, които се постигат чрез обезпечаване на енергийните нужди на оптимални цени, кореспондиращи с икономическия растеж за осигуряване на енергийна устойчивост.

Второ. При моделирането на компонентите в енергийния баланс на ЕС и България с изследване на ценовите параметри и технологията за ценообразуване на електроенергията и газта е изведена динамиката в политическите и икономически условия на национално и световно ниво. Това от своя страна налага търсенето и поддържането на стратегически важните компоненти, съставящи енергийния баланс в оптимални равнища, съобразени със задълбочаващите се аналитични резултати и тенденции. На база изложението се препоръчва предприемането на ефективни действия за предотвратяването на потенциални негативни последствия от нарушаване на технологичните процеси в енергийния сектор и предприемането на механизми за своевременни координационни мерки, основаващи се на задълбочено изследване на енергийните процеси и техните тенденции.

Трето. Чрез измерване на енергиен трикомпонентен ранг и на ранга на регионалния икономически потенциал, се формира групировка от страни с добра енергийна дисциплина и социално-икономически дадености. За целите на подобряване енергийната сигурност се предлага формиране на алианс за енергийна сигурност между държавите: Швеция, Дания, Великобритания, Франция, Австрия, Германия, Унгария, Испания за извеждане на добрите практики в енергийния сектор. Оценката за всички останали държави в т.ч. и България е, че имат стабилен социално-икономически потенциал и видима необходимост от прилагането на по-добри алгоритми за ускоряване и подобряване развитието на енергийната сигурност и енергийната ефективност, съответстваща на световните и

европейски норми.

Четвърто. За целите на предприемането на нови стратегически решения за осъществяване на енергийната сигурност и предприемането на добре структурирани енергийни ползи в Европейския съюз и в частност България, следствие на изведените числови данни и приложен анализ се дава препоръка за преразглеждането на енергийните взаимоотношения между конкретни европейски държави на билатерално и мултилатерално ниво.

Пето. Чрез перспективен анализ и комбинаторното моделиране на възможностите за добавяне на стойност за България са установени критични ефекти на пазарния сегмент „Ден напред“ на Българската независима енергийна борса. Те се изразяват в ценови пазарни аномалии в ситуация на свързване на две национални борси с различен сезонен темп и ритъм на търсене и предлагане на електроенергия. Търсенето на електроенергия от Гърция на високи цени на свързания български енергиен пазар в сегмента „ден напред“ формира ситуация на международен трансфер на икономически сътресения, намерили израз в отчитането на рекорден за българското членство индекс на инфлация на потребителските цени от 20 % на годишна база. Разположението на България на и до основни трасета за доставка на тръбен газ, захранването им от терминали за регазификация и алтернативни на традиционните източници са перспектива със стратегически характер.

Като пряк резултат от анализа на масивите с данни за енергийната система авторът успешно извежда основни аналитични резултати, които към момента на стартиране на процедурата имат своята висока ценност като научна новост и аналитична актуалност и които са обобщение в края на всяка глава.

5. Въпроси по дисертационния труд

Какъв може да бъде ефекта на предстоящото приемане на страната в Еврозоната върху енергийната стратегия на страната?

Заключение

Представеният дисертационен труд за образователната и научна степен „доктор“ притежава изискваните по Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ количествени и качествени характеристики. Дисертацията съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд доказва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по специалността, както и способности за самостоятелни научни и практико-приложни изследвания. Всичко това дава основание да се препоръча на научното жури присъждането на докт. Калоян Драгомиров Паргов на образователната и научна степен „Доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (Финанси)“.

Рецензент: .....

(Проф. д-р Андрей Захариев)

22.02.2023 год.